

רחיצה או אכילה בתשעה באב - תוספת בתשעה באב [ואם מותר להתפלל במוצאי ת"ב בלא מנעלים] - אשה שצריכה להבדיל בת"ב ונתנה הכוס לקטן

רחיצה או אכילה בתשעה באב

חמור יותר.

ולפי זה, כיון שברחיצה עובר בכמה איסורים, הרי חמור הוא יותר מאיסור האכילה, וצ"ע.

[**ואף שיש מקום לומר**, שלא דיבר הר"ן אלא במקום שהם כמה מעשי איסור, ובאיסור אחד שיש בו כמה שמות אינו כן, אמנם במנחת חינוך מבואר דלא חילק בזה]

והעירו דתענית תשעה באב מבואר שהיא כדברי קבלה, ואם כן ודאי חמירא טפי.

ואמנם אף לפי זה, יש להעמיד נידון דידן בתשעה באב נדחה שבזה לכולי עלמא [לכאורה] אינו אלא כשאר איסורי דרבנן, ועיין.

הנה יש לדון, היאך הדין בחולה, שלפניו שתי אפשרויות [ביום תענית תשעה באב], או לרחוץ, ואז יוכל להתענות, או לאכול, מה יעדיף.

והיה נראה כדבר ברור, שיש להעדיף העינוי מאכילה ושתיה שהוא עיקר התענית וחמור יותר, וירחץ.

אמנם הנה ידוע מה שיסדו [במנחת חינוך וכן כ' הגרי"ז], שאיסור הרחיצה בתשעה באב, שני עניינים יש בה, הא' משום עינוי, וכעין דין החמשה עינויים דיום הכיפורים, והב' הוא משום אבילות, וככל אכל שאסור ברחיצה.

והנה ידועים דברי הר"ן ביומא, דכשיש לפניו איסור חמור אחד או כמה עבירות שענשן קל יותר, יש לו להעדיף לעשות האיסור החמור, משום שריבוי האיסורים

תוספת בתשעה באב [ואם מותר להתפלל במוצאי ת"ב בלא מנעלים]

ולהאמור יש לתמוה, דהרמב"ם לשיטתו שיש תוספת לתשעה באב מפני מה הביא זה הדין.

[**ואולי נקיט כראב"ן** דדין תוספת אינו אלא מבין השמשות ואילך, ונפקא מינה בקבלתו להיות מחוייב בהן בין השמשות בתורת ודאי]

ומה שכתב הטור, לעניין הבדלה מבעוד יום דשבת, שאם יבדיל יתחייב בהתענית, יש לומר דאינו משום תוספת, שהרי לדידן ליכא תוספת בת"ב, אלא כמו שמשמע בדברי הגרעק"א (ס' תקנ"ג) שהוא כמו שהתפלל מעריב, שאינו מדין תוספת אלא שהוא כעבר היום, ועיין.

והנה להאמור, ההולך להתפלל ערבית שלא תיכף בזמן, אין לו שום היתר להתפלל בלא מנעלים, שהרי כעת כבר אין כאן תענית ותוספת הרי ליתא לדידן, ולא ראינו שנהגו כן, ועיין.

הנה דבר מחודש מבואר ברמב"ם בפ"ה המשניות (תענית פ"ד משנה ז'), דדין תוספת נאמר גם בתשעה באב, דשייך להוסיף מן החול על יום התענית [ואמנם שאר ראשונים חולקים בזה].

ובהעמק דבר (פ' אמור) והקרן אורה ביארו בזה דהרמב"ם לשיטתו (בפ"א משביתת עשור בנו"כ שם), דלדידיה לא נאמר כלל דין תוספת בשבת לעניין מלאכות, כי אם ביום הכיפורים לעניין עינוי, וממילא יש לדמות תשעה באב ליום הכיפורים לעניין זה.

והנה בפ"ה מהל' תעניות הביא הרמב"ם דינא דבין השמשות של תשעה באב אסור, והביא המגיד משנה שם דברי הרמב"ן שלמד מזה הדין שאין לתשעה באב תוספת מבע"י כמו שיש ליום הכפורים, שאם היה לו תוספת לא היה צורך לומר שבין השמשות שלו אסור, שהרי תוספת מבעוד יום הוא.

ספק ותערובת בגדים מכובסים

לארון, אך לא שם לב אם הכניס כל אחד לתא המיועד לו או שהיפך ביניהם.

וראשונה יש לדון היאך הדין בכל אחד שמסופק אם הבגד שבידו הוא מכובס או שכבר השתמש בו.

מעשה באחד שהכין בגדים לשימוש בתשעת הימים ע"י שנשתמש בהם, ויחד להם תא מיוחד בארון.

והנה במהלך היום של ער"ה אב היו בידו שני חולצות, האחת מכובסת והשנייה שכבר השתמש בה, והכניסים

אמנם בתש"ו הגרעק"א (ח"א קס"א) כתב דשאני אומר הוא כספק דרבנן בעלמא, ולפי זה אף בזה אין להתיר אי נימא דחשיב יש לו מתירין.

ועיי' בחוט שני (שבת ב' קובץ ענינים) שהביא מאביו ששאל פעם את החפץ חיים בזמן המלחמה בעניני מנהגי קבורה ואמר לו הח"ח שצריך הוא לדעת כלל בכל אלו הספקות, שיש ספק דאורייתא וספק דרבנן וכו' וכל אחד יש לו את הכללים שלו, ובספק מנהג הכלל הוא שמה שיעשה הוא טוב...

ואמנם עדיין הוא נפ"מ לעניין דין 'שבוע שחל בו', שבוה איסור הלבישה של בגדים מכובסים הוא מדינא דגמ', וצ"ע בכל זה.

ולכאורה תלוי הוא, שאם יודע שהבגד מכובס ומסופק אם לבשו הרי יש כאן חזקת איסור, ואם אינו יודע אם כיבסו זה הבגד הרי יש כאן חזקת היתר.

ובספק דרבנן יל"ד אם שייך חזקה, ועכ"פ בשני חולצות אף בספק דרבנן מחמירין משום דחשיב איקבע איסורא, ויש לדון היאך הדין בדבר שאסור משום מנהג.

עוד יש לדון בזה דחשיב לכאורה דבר שיש לו מתירין, וכעין שמצינו שמה שיכול להמתין בחלב עד אחר שש שעות מבשר חשיב יש לו מתירין, וצ"ע.

ובאופן דידן יש לדון עוד, מדין שאני אומר [פסחים מד. ועוד, דכשנפלו חולין ותרומה לתוך ב' קופות א' של חולין וא' של תרומה תלין שכל אחת נפלה למקומה] ונימא דהמכובס נפל למכובסים.

אשה שצריכה להבדיל בת"ב ונתנה הכוס לקטן

ואמנם עיי"ש **שדעת גדולי ההוראה** מרנן הגרי"ש אלישיב והגר"נ קרליץ זצלה"ה שאדברה ראוי ליתן לקטן לשתות הכוס (וכ"כ בשבה"ל ועוד).

ונראה לבאר טעמם, ובהקדם מה דהנה קטן הא מחוייב בכל המצוות מדרבנן, ויש מקום לדון אם 'קיומית' עכ"פ יהא לו אף מדאורייתא, וכמו שמצינו באשה לעניין מצות עשה שהזמן גרמא, או לא.

מחלוקת האחרונים אם קטן יש לו קיום מצוה מדאורייתא כאשה [מצוה קיומית]

והנה דעת מהר"ם שיק (או"ח רס"ט) והקובץ שיעורים (כתובות רכ"ג), דאף קטן יש לו מצוה קיומית דאורייתא, ולא גרע מאשה לזה העניין.

אמנם בדברי הטורי אבן (ר"ה כה.) מבואר, שקטן אינו מקיים שום מצוה דאורייתא ולא דמי לאשה, וכן מבואר בדברי הגר"ח (פ"ה מקרבן פסח הל' ז' עיי"ש).

ומעתה, עכ"פ לדעת הראשונים (הרמב"ם ודעימיה עיי' בכ"ז במשנ"ב ריש סי' רצ"ו) שהבדלה היא מדאורייתא, הרי שפיר יוצא ממנה הקטן בהך הבדלה דה'קיומית' [ואמנם עדיין היא מחוייב מספק בהדרבנן שיתכן שאינה מוציאתו ידי חובתו בזה] ואם כן יכול אף לשתות עבודה את הכוס.

הנה יש לדון באשה שאינה מתענה, שמבדילה לעצמה [כהמבואר במשנ"ב (סוסי' רצ"ו)] שאף שכתב הרמ"א שנשים אין מבדילות לעצמן משום, מכל מקום כ' האחרונים דכשאין מי שיבדיל לה יכולה להבדיל בעצמה], ומאחר ורצתה שלא לשתות הכוס נתנה הכוס לקטן לשתותו.

[ובאמת שמעיקר הדין יש לדון אם ראוי לעשות כן, שהרי לעניין הבדלה דכל העולם שאין מבדילין במוצ"ש ונותנים הכוס לקטן הביאו הפוסקים דהוא משום דאתי למיסרך, ויל"ע אם בחולה לחודיה שייך זה החשש]

ונסתפקו אם הועיל לה שתיה זו, או לא

אם קטן ואשה שויים בחיובם

והיינו, שהרי מבואר במשנ"ב (רע"א ס"ק ס"ט) שצריך שיהא הטועם אחד מן היוצאים מן המקדש.

[וכן משמע לכאורה בדברי הטור שכ' דאין להבדיל, בט"ב שחל במוצאי שבת, מבעוד יום, לפי שלא יוכל לשתות הכוס, ואי נימא דאין צריך שיהא השותה מן היוצאים, יתן לא' שעדיין לא הבדיל לשתות הכוס - ואמנם העירו להמבול גבי מילה בת"ב ויו"כ ששותה הקטן הכוס].

ואם כן, הרי כאמור, באשה הוא ספק אם מחוייבת היא בהבדלה, וקטן הרי על כל פנים מדרבנן ודאי חייב, ואם כן אין אשה יכולה להוציאו ואף שלעצמה יכולה להמשיך ע"ע חיוב כמש"כ המשנ"ב, אינה יכולה לפטור את הקטן, ואם כן לא שתה מי שיצא בהבדלה זו

אם קטן ישתה כוס הבדלה של אשה

ועל פי זה הורה רבינו מרן הגר"ח קניבסקי זצלה"ה (קרא עלי מועד פ"ז אות ט' ובהערה) שאין לקטן לשתות, וכנ"ל, שהרי האשה יש מי שאומר שאינה מחוייבת כלל, והקטן מחוייב בודאי על כל פנים מדרבנן, ואם כן אינו יכול לצאת ממנה.

הודעה משמחת

כמידי ביה"ז יו"ל בס"ד הקונטרס
'שאלות לחידודי ועיוני'
מתורת מו"ר שליט"א
ניתן להשיגו במקומות הקבועים
ובטל" 0527175194

-יו"ל מכתבי תלמידים-

להצרות, תרומות וכן לקבלת הגיליון - טל' 0533119084 או כתובת A859309@GMAIL.COM